

РЕЦЕНЗИЯ

върху дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен “доктор” по: Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика., Научната специалност: Организация и управление на производството.

Автор на дисертационния труд: Газменд Авдула Деда

Задочен докторант към катедра „Мениджмънт и маркетинг“ при Аграрен университет, гр. Пловдив.

Тема на дисертационния труд: МАРКЕТИНГОВА СТРАТЕГИЯ ЗА УВЕЛИЧАВАНЕ НА ЗАСТРАХОВАТЕЛНАТА ПЕЧАЛБА В АГРАРНИЯ СЕКТОР

Рецензент: Проф. д-р Васко Николов Копривленски, Аграрен университет – Пловдив, Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.7. Администрация и управление, Научна специалност : Организация и управление на производството.

Определен за член на научното жури със заповед № РД-16-546./09.05.2019 год. от Ректора на АУ.

1. Кратко представяне на кандидата.

Газменд Авдула Деда е роден на 21.05.1983 год. в Косово. На 24.IX.2008 год. се дипломира като бакалавър в USHT – TETOVO – MACEDONIA, а четири години по-късно – на 26.VI.2012 год., получава диплома за магистър по Икономика от същия университет в гр. Тетово, Македония. По настоящем е зачислен като Задочен докторант към катедра „Мениджмънт и маркетинг“ при Аграрен университет, гр. Пловдив, България.

Трудовата си дейност започва на 03.04.2006 год. в частното предприятие “Agro Deda” в отдела по счетоводство. На 01.09.2008 год. е назначен като преподавател във висшето училище “Feriz Guri & Vellezerit Qaka” в гр. Касаник, където преподава икономическите дисциплини: Счетоводство, Мениджмънт, Маркетинг и Въведение в икономиката. През м. октомври 2012 год. продължава своята преподавателска дейност, като асистент – лектор, в Университета по приложни науки – Ferizaj *(Феризай), където чете лекции по дисциплините: Основи

на икономиката, Счетоводство, Мениджмънт и Основи на етиката. За периода от 01.09.2010 год. до 15.10.2012 год. полага усилия за повишаване на своята квалификация и получава сертификати за компютърни умения в областта на мениджмънта, информационните и комуникационните технологии, както и за усъвършенстване на практическото обучение в Университета в гр. Прищина. Притежава много добри организационни качества и компютърни умения.

От кратко изложената, но съдържателна биография се вижда, че докторантът Газменд Деда през тези години, през които придобива практически умения и усъвършенствува теоретичната си подготовка, оформя едно благоприятно съчетание на знания и опит за успешно извеждане на научно изследователската си работа.

2. Актуалност на проблема.

Темата е сполучливо подбрана и актуална за икономическото развитие на аграрния сектор в Косово. Аграрния бизнес е „цех под открито небе“ и е носител на висок производствен, финансов и икономически риск. Ето защо, авторът насочва своето проучване в една малко изследвана област, свързана със застрахователната дейност в агробизнеса и усъвършенстването на маркетинговата стратегия за увеличаването на ефективността на осигурителните компании и повишаването на финансия резултат от тяхната дейност. Значимостта на изследваната проблематика се определя от сегашното състояние на застрахователната дейност в земеделските аграрни структури на Косово, които поради социално-икономически, политически и организационни причини изостават от световните тенденции в своето развитие. Без съмнение през последните години настъпват съществени промени в цялостното управление на икономическите процеси в Косово (в т. ч. и в земеделието), в посока на неговото интегриране и приспособяване към съвременните изисквания въпреки, че по редица показатели то още догонва развитите европейски страни. В този смисъл настоящата разработка е крачка в положителна посока.

3. Цел, задачи, хипотези и методи на изследване.

Докторантът е формулирал добре заглавието, предмета, обекта, целта и задачите на дисертационния труд.

Целта на дисертационния труд е анализ на маркетинговата стратегия като

управленска функцията за увеличаване на застрохвателната печалба в аграрния сектор. Обекта на изследване са застрахователните компании в Косово.

Постигането на целта на дисертационното изследване се реализира чрез решаването на конкретни задачи.

Формулираната цел и произтичащите от нея изследователски задачи са последователно и реално изпълнени. Докторската теза не е изцяло защитена.

Докторантът използва основно абстрактно-логичния подход, анкетния метод, допълнен с методите на анализа и синтеза, индуктивните и дедуктивните методи. Избраните научни методи са обединени в цялостен подход, пригоден за изследване и оценка на наблюдаваните процеси.

В дисертацията няма обособена част, където да е изложен и аргументиран цялостно използвания методически инструментариум.

4. Онагледеност и представяне на получените резултати.

Дисертационният труд е изложен в увод, три глави и заключение, разположени на 124 стр., и използвана литература. Изследването е онагледено с 9 фигури и 1 приложение. Текстът в отделните глави и параграфи на дисертацията са обогатени със сполучливо разработени нагледни фигури, които доизясняват същността на изследването. В текста и заглавията на приложените фигури не е посочено дали те са авторски или са заимствани от други литературни източници.

В разработката са използвани: научни публикации и трудове на български и чужди автори; информационни бюлетини на международни организации - ЕУРОСТАТ; доклади и бюлетини на Министерството на земеделието на Косово, както и редица нормативни актове.

5. Обсъждане на резултатите и използвана литература.

Структурата на дисертацията е логично изградена и изцяло подчинена на поставената цел и задачи на изследването.

В първа глава са изяснени теоретичните основи на застраховането, проектирането и управлението на застрахователните услуги, естеството на маркетинга и по-конкретно на неговата специфика в застраховането. В тази част на работата е представена дискусията на различни автори по същността на разглежданите въпроси, пречупени през изискванията и динамиката на пазарните

отношения. Ясно е декларирана авторската позиция по тях. Докторанта показва едно добро познаване на теоретико-методологическите и методическите въпроси по разглежданите проблеми. На практика в тази част на разработката е представен и коментиран творчески, целия категориен апарат, който има отношение към изследваната тема. Обосновани са основните елементи на маркетинговия микс и тенденциите в неговото динамично развитие. Изтъкнато е значението на проектирането и управлението на застрахователните услуги, разкрит е техния характер и управлението на тяхното качество, пречупено през изискванията на маркетинговата стратегия. Изяснена е същността и елементите на застраховането и са откроени основните застрахователни функции, както и тяхното място в системата на икономическите дейности. Добро впечатление прави трактовката на автора (стр.40 – 57) с която застраховането е представено като маркетингова услуга. Докторантът поддържа тезата, че конвенционалните методи на застраховане постепенно следва да бъдат заменени с маркетингови, за да се осигури стабилен подем в развитието на застраховането. В контекста на казаното се достига до извода, че концепцията за маркетинга в застраховането има за цел да удовлетвори изискванията на застрахованите и застраховашите и по този начин да осигури оптимален доход и печалба, като предпоставка за устойчиво развитие на застрахователните институции от една страна и на производителите от друга.

В тази част на разработката са представени и различни модели на комуникационния процес в застрахователните компании, онагледени с фигури на други автори.

За целите на изследването докторантът е използвал общо 60 литературни източници, от които 14 източника, публикувани в интернет пространството. Литературният обзор включва сръбски, македонски, български, американски и английски заглавия. Литературния преглед е недостатъчен, като се има предвид обхвата на темата.

Използван е подхода - цитирането на авторите да се посочва „под черта“. Това създава впечатлението, че не всички литературни източници са цитирани в дисертационния труд, т.е. те не са изцяло използвани коректно. Има някои раздели в теоретичната част, които са разработени с използването на един или два основни източника. Такива са например, параграфи 1.2 , 1.3, 2.2 и 3.1 на първа глава, в които не е създадена възможност добре да се открии личния принос на докторанта.

Втора глава е посветена на анализа на системата на агробизнеса в Косово, която е представена като синергично триединство на производство, преработка и търговия с земеделски продукти. Откроени са девет основни специфични особености на агробизнеса, които са пречупени през призмата на разглежданата тема. Емпиричната част от проучването анализира данните, получени чрез вторични и първични източници. Обобщени са данните от 15 застрахователни дружества в Косово по систематизиран анкетен въпросник.

Застрахователна стратегия се реализира чрез анализ и тълкуване на данните, получени от теренната работа, а стратегическият спектър дава определени насоки за бъдещата работа на застрахователните компании, които се налагат от резултатите на изследването.

В тази част преобладават повече теоретични постановки. Липсват конкретни данни за състоянието на Косовското земеделие, които да подкрепят изказаните твърдения на автора.

В трета глава са разработени основни насоки и предложения за промени в развитието на търговските канали за реализация на агрохранителната продукция в Косово. Обосновано е изграждането на вертикални и хоризонтални маркетингови канали. Представени са фактори за избор на маркетингови канали в агробизнеса, пречупени през спецификата на хранително-вкусовата промишленост, като определящ фактор за развитието на агробизнеса на Косово. Налагат се няколко основни препоръки, а именно:

- прилагането на съответната маркетингова стратегия в работната политика на застрахователните дружества в земеделието, директно влияние върху увеличението на осигурителната печалба;
- прилагането на маркетинговия микс в аграрния сектор е предпоставка за постигане на положителни резултати в селскостопанската застрахователна дейност.
- препоръчва се прилагането на маркетингови стратегии, като по този начин се създадат условия застрахователните компании да се адаптират към модерния застрахователен пазар.

6. Приноси на дисертационния труд.

В дисертационния труд могат да се открият следните приносни моменти с научен и приложен характер:

1. Въз основа на направен критичен анализ на литературните източници и преглед на различните виждания за същността на маркетинговата стратегия като управленски подход, е изведена постановка за специфичните условия, които съществуват в земеделския сектор и имат значение при обслужването му със застрахователни услуги.

2. Извършен е анализ и оценка на факторите, оказващи въздействие върху маркетинговите канали за агро-хранителни продукти.

3. Извършен е анализ и оценка на маркетинговите стратегии на застрахователните компании.

4. Препоръчани са конкретни насоки за повишаване на ефектите от прилаганите маркетингови стратегии на застрахователните компании при обслужване на аграрния бизнес

Посочените основни научни и научно-приложни приноси на докторанта могат да се отнесат към следните групи:

- обогатяване на съществуващи научни знания
- подпомагане на управленската практика

Справката за приносите в основни линии добре откроява основните положителни страни на дисертацията.

7. Критични бележки и въпроси.

Липсва обособена методическа част и аргументиран методически инструментариум на изследването. Не е посочен периода и конкретните обекти на проучването. Литературния преглед е недостатъчен, като се има предвид поширокия обхват на темата. В изложението са допуснати технически и стилистични грешки, които са резултат от превода. Посочените критични бележки не намаляват достойнствата на дисертационния труд, а имат за цел да подпомогнат докторанта в бъдещата му работа.

Препоръка: Бъдещите изследвания на автора да бъдат подкрепени с конкретна фактология, която да подпомага доказването на лансираните тези и управлението на застрахователния процес с селското стопанство на Косово. Да задълбочи научната и преподавателската си дейност по темата, като я обогати с нови актуални факти, акценти, изводи и препоръки, които могат да се използват

като законодателни инициативи в сферата на застраховането на агробизнеса в Косово.

8. Публикувани статии и цитирания.

Научно-изследователската и публикационната дейност на Газменд Авдула Деда включва една статия в списание International Journal of Research In Social Sciences, Kabul, една публикация в Македония и пет участия в международни и национални научни конференции в Черна гора и България.

Представеният автореферат отразява обективно структурата и съдържанието на дисертационния труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Въз основа на аргументираните и приложените, от докторанта, различни методи на изследване, проведеното проучване, направените обобщения и изводи считам, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на Аграрния университет за неговото приложение, което ми дава основание да го оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО**.

Позволявам си да предложа на почитаемото Научно жури също да гласува положително и да присъди на **Газменд Авдула Деда** образователната и научна степен **“доктор”** по научната специалност **Организация и управление на производството**.

Дата: 27.05.2019 год.
гр. Пловдив

РЕЦЕНЗЕНТ:
(проф. д-р Васко Копривленски)

